

GORENJEJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj s dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za Nemčijo 4 marke, za Ameriko 2 dolarja. Posamezne številke po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vposiljatve naročnine se ne ozira. Uredništvo in upravnništvo je v hiši št. 117. — Izdajatelj: Ivan Podlesnik. Odgovorni urednik: Val. Sitar. — Rokopisi naj se pošljejo, če mogoče, že med tednom.

Izhaja vsako soboto
ob enajstih dopoldne

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za pečit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravnistvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Vabilo na naročbo.

„Gorenjec“ bo izhajal tudi še po novem letu, in sicer, kakor se nadejamo, prav čvrsto izhajal. Postal je polnomočen in sam svoj gospodar. Možato in brez strahu, kakor je Gorenjec navada, bo zastopal koristi ljudstva. Stal bo pod praporom „Slovenske Ljudske stranke“, povedal pa prostodušno, kadar Gorenjcem kaj ne bo všeč v stranki. Nasprotnikov „Gorenjec“ ne bo sirovo obiral, pač pa, kadar se bo šlo za naša sveta načela, govoril odločno in jasno. Kmet je steber gorenjske plati, pa tudi pošteni meščan poleg njega lahko živi. Vsakemu svoje! Poznamo bistvo gorenjske duše in potrebe ljudstva. Izpolnili bomo svojo nalogo. Prijatelji, na delo za naše glasilo! Geslo bodi po vsi lepi Gorenjski:

„Gorenjec“ za Gorenjce!

„Gorenjec“ bo obsegal pregled o politiki in novicah celega tedna, bo prinašal najnovejše vesti in bo skrbel tudi za zabavo in pouk. Gospode dopisnike prosimo, da nam pošiljajo kratka in točna poročila.

Naročnina za „Gorenjca“, ki naj se pošilja upravništvu lista po priloženih položnicah, znaša

za celo leto . . . 4 K,
za pol leta . . . 2 K,
za četrtinko leta 1 K.

Jako ustreženo bi nam bilo, ako bi bil v vsakem kraju kdo, ki bi nabiral naročnike in do-

bival list pod skupnim zavitkom. Zglasé naj se rodoljubi, da jim pošljemo nabiralne pole.

Uredništvo in upravnništvo „Gorenjca“.

Novorojeni kralj.

Sveti večer ima skrivnostno moč do človeškega srca. Kaj čuda? Saj nas spominja rojstva včlovečenega Boga, največjega dogodka svetovne zgodovine. Pred rojstvom in po rojstvu Kristusovem — to je najprimernejša delitev časa. Povsod obhajajo božič z lepimi šegami, celo Judje in novodobni pagani imajo svoje božično drevo. Svet še zmerom stoji pod znamenjem Kristusovim. Tisočletja pred njim so bila priprava zanj, tisočletja za njim so in bodo odmev njegovega prihoda na svet. Tudi 20. stoletje se nahaja, hoté ali nehoté, pod vplivom čudovitega deteta iz Betlehema. Njegovi prijatelji in sovražniki so v srdimem boju med seboj. Kristusov duh oboje kliče na plan. Nihče, pred njim ni imel toliko in tako iskrenih prijateljev, pa tudi nihče toliko in tako srditih sovražnikov. Tisočletja potekajo; Kristus in njegovo kraljestvo, Cerkev, pa obstaja. Imena, tudi najslavnejša, se izgublajo iz spomina, narodi odstopajo, države se razdirajo; „Kristus ostane včeraj in danes in na veke“ — po besedah apostola narodov.

Ko je padel Napoleon I. z viška svoje moči v globoko nesrečo, je imel v svojem pregnanstvu na skalnatem otoku sv. Helene dovolj časa za resnobno premišljevanje. Nekega dne je govoril

„Kaj? Jaz strahopetec? Ti nikdar nisi bil na križpoti v Črni na sveti večer. Preveč si boječ, da bi storil kaj takega.“

„Še nocoj grem,“ odgovori Mrak, „da boš videl, da nisem tak bojazljivec, kakor ti misliš.“

Ob 11. uri plača Mrak račun ter odide, že nekoliko vinjen, proti Črni, kjer je bila križpot. Za njim je odšel Koren proti svojemu domu. Krojač Ipavec pa, zapustivši zadnji krčmo, vzame v Seljakovem kozolcu od voza koio ter odide z njim za Mrakom proti Črni.

Tam, kjer se poti križata, je dolina. Na desno je precej strm breg, napol obraščen z majhnimi smrekami in robidovjem, semtertja leže suhe smrekove veje. Na vrh tega brega je prišel Ipavec s kolesom po ovinku. Proti polnoči je spustil kolo dol po strmini v dolino, kjer je stal Mrak na križpoti. Ko je Mrak zaslišal šum in ropot, ki se je bližal z veliko naglostjo v dolino, je zbežal ves preplašen proti domu, ne da bi bil pogledal, kaj se je privadilo v dolino.

Drugi dan je vedela že vsa vas, da je Mrak na križpoti v Črni slišal med 11. in 12. uro po noči grozen šum, kar je pomenilo, da se prihodnje leto zgodi velika nesreča.

Kdo pa je tisti šum povzročil, vedel je v celi vasi samo krojač Ipavec.

Kukmakova pesem.

Spisal I. M. Dovič.

Dalje.

Zgodilo se je pa, da je župnik ukazal organistu, naj za božične praznike izkusi pevke pripraviti za latinsko mašo. Cecilijanec pač Grega ni bil. Drobil je rajši stare domače pesmi in Richardjeve so se mu zdele najbolj umetne. Ali ubogal

svojemu tovarišu v pregnanstvu, generalu Bertrandu, tako-le:

„Najtežavnejše na svetu je, priboriti si trajno ljubezen. Samo enemu se je to posrečilo, in ta je Jezus Kristus. Jezus hoče, da ga ljudje ljubijo. On hoče imeti človekovo srce, zahteva ga popolnoma záse, in — pridobi si ga mahoma. To mi je dokaz njegovega božanstva. Aleksander, Cezar, Hanibal so bili veliki in slavni možje, a vsem je to izpodletelo. Svet so si priborjevali, a tega niso mogli doseči, da bi bili imeli vsaj enega prijatelja. Kristus pa govori, in hipoma so na njegovi strani človeški rodovi. Vez, ki jih druži z njim, je iskrenejša in trdnejša od krvnih, svetejša in močnejša od katerihkoli vezi. On užiga v srcih plamen ljubezni, ki presega vsako drugo ljubezen. Jaz (Napoleon) sem sicer večkrat mnogo tisoč ljudi navdušil, da so šli záme v smrt. A treba je bilo zato zmerom moje pričujočnosti, mojega pogleda, mojega glasu. Ena beseda iz mojih ust je vnela srca vseh. Dá, to čarovno moč sem imel. A da bi bil zasadił trajno ljubezen v njih srca, te skrivnosti nisem poznal. Sedaj, ko sem tu na samotnem otoku sv. Helene, zapuščen in kakor priklenjen na to skalovje . . . Kje so moji prijatelji? — Taka je usoda velikih mož; taka je bila tudi usoda Cezarjeva in Aleksandrova! Pozabijo nas . . . Še nekaj trenutkov, in isto se zgodi tudi z menoj. Kolik prepad je med mojo globoko revščino in večnim gospodstvom Jezusa Kristusa, ki se oznanjuje po vsem svetu, ki ga milijoni ljubijo in molijo, ki še vedno živi!“

je vendarle župnika in potkusil. Velike težave so se mu nakopičile na glavo. Dve pevki sta se skujali, češ, da ne bodeta peli latinske maše. Tudi primadona se je kujala. Toda zavest, da bode pela latinski, je premagala njeno trmoglavost in začeli so z latinsko mašo.

Prišli so za Grega Kukmaka neprijetni božični prazniki. Ljudje so že slišali dovolj ves adventni čas o latinskem petju. Izostali pevki sta pa v svoji užaljenosti dokaj zbadali organistove zveste učenke. O polnočnici je Kukmak navel latinske registre. Ljudje so pa strmeli in se jezili. Dolg je bil „Kirie“, še daljša „Gloria“, a brezkončen „Credo“. Gorje ti, Grega, ko pridejo ljudje iz cerkve! Šele, ko so pevke koncem maše odpele „Deo gratias“ in je Kukmak zaorgljal staro božično:

„Cesarja rimskega,
mogočnega na sveti —
Izrael, poslušaj ga,
kaj hoče on imeti.“

pomirile so se vernikom čutnice in so odkorakali iz cerkve.

Kukmak pa je ostal pri orgljah in čakal, da ljudje vsi odidejo domov. Mučne misli so mu rojile po glavi.

„Le zapomni si, mene ne bo več na kor,“ je dejala primadona, ko je odhajala s kora. — „Mene tudi ne,“ so po vrsti pristavile druge pevke.

Grega bi bil rad stopil za Mano in jo pogovarjal. Toda bilo je prvič v cerkvi, drugič pa je bil preveč žalosten, ker se jim je petje danes tako slabo izponeslo.

„O, ti latinska maša, ti me spraviš pod zemljo! Pevke so me zapustile, župnik me bo

PODLISTEK.

Na križpoti.

Bil je sveti večer. V Seljakovi krčmi, ki je stala tik okrajne ceste na južni strani majhne vasi, so sedeli pivci pri kozarcih rumenega vipavca. Bili so domačini, namreč: posestnika Koren in Mrak ter krojač Ipavec. Menili so se o strahovih.

Koren, ki je vsako besedo, predno jo je izgovoril, dobro premislil, je rekel Mraku: „Slišal sem že velikokrat praviti, da, ako se gre na sveti večer med 11. in 12. uro ponoči tja, kjer se dve poti križata, se sliši jok, ropot desk, ali tudi šum, kakor da bi bil velik vihar. To menda pomeni, da se bo zgodila tisto leto kakšna velika nesreča.“ Toda jaz tega ne verjamem.

„Da, resnica je, jaz sem že sam na lastna ušesa slišal,“ pripomni s ponosom Mrak. „Pred dvema letoma sem stal na križpoti v „Korenovi Črni“ Kar naenkrat, bilo je okrog polnoči, sem začul na desno od mene v gozdu glas, ki je bil podoben otročjemu jok. In res je to pomenilo nesrečo, ker v prihodnjem letu, kakor je vama znano, je umrlo v naši vasi veliko otrok za škarnatinko.“

„To se ti je le zdelo, zato, ker te je bilo strah,“ odvrne krojač Ipavec, kateri, kakor je bilo videti, Mraku ni nič verjel.

„Prašaj pa druge,“ odgovori vidno razžaljeni Mrak, „pa ti bodo povedali, da je resnica, da se na sveti večer na križpotih slišijo čudne stvari, katerih pa ti gotovo nikoli nisi šel poslušat, ker si strahopetec.“

In kaj bodo dosegli tisti, ki se dvigajo zoper večno kraljestvo Zveličarjevo? Izginili bodo izpred njega, kakor odnese vihar prah s ceste. Ti, slovensko ljudstvo, ne brati se ž njimi!

Domača sodišča.

Huda bolezen vlada po nekaterih naših krajih v tem oziru, da se ljudje med seboj preradi prepirajo in silijo pred sodišča ter plačujejo ogromne stroške. Da se to, kolikor je sploh mogoče, omeji in prepreči, je izdala vlada že leta 1907. zakon, s katerim naj se ustanove po občinah takozvani posredovalni uradi ali mirovna sodišča. Naš deželni zbor se je že lansko leto poprijel te stvari in izdelal zakon, katerega je cesar pred kratkim potrdil. Ta zakon vsebuje sledeče važne določbe:

Posredovalni urad se ustanovi v vsaki krajevni občini. V obsežnih in zelo obljudenih občinah se more, ako to sklene občinski odbor in temu pritrdi deželna vlada in deželni odbor, ustanoviti tudi več posredovalnih uradov, katerim se odkaže poseben del občinskega ozemlja kot njihovo okrožje. Deželnemu odboru je pa tudi prepuščeno, da sporazumno z deželno vlado dve ali več občin tistega sodnega okraja, v katerih bi ne bilo pričakovati uspešnega poslovanja samostojnega posredovalnega urada, združi v skupno okrožje posredovalnega urada in določi sedež tega urada.

Posredovalni urad obstoji najmanj iz treh zaupnikov in enega namestnika, katere izvoli občinski zastop izmed občanov na zborovanju, ki se skliče po predpisih občinskega reda. Ako se ustanovi za več občin skupen posredovalni urad, izvolijo zaupnike občinski zastopi teh občin izmed občanov teh občin po razmerju, ki ga določi deželni odbor. Koder je ustanovljen skupen posredovalni urad za več občin, zaupniki izvolijo iz svoje srede predsednika, kateri ima voditi posle, in njegovega namestnika. Sicer je pa občinskemu odboru prepuščeno, da izvoli izmed zaupnikov predsednika in njegovega namestnika. Ako občinski odbor tega ne stori, upravlja predsednikove posle župan tudi tedaj, če ni bil izvoljen zaupnikom.

Zaupniki se volijo na tri leta. Služba zaupnika je častna služba in se mora torej opravljati brezplačno; vendar pa pristojna zaupniku odškodnina za dejanske in potrebne izdatke.

Pri posredovalnem uradu morejo sporne stranke skleniti veljavne poravnave: o denarnih terjatvah in o pravicah do premoženja, v sporih o določitvi ali popravi mej nepremičnih posestev ali o zemljiških služnostih, v sporih o služnosti stanovanja, in v sporih zaradi posesti.

Poizkušati poravnave je poklican tisti posredovalni urad, v čegar okrožju ima ena ali druga

stranka svoj dom ali bivališče. Stranka, katere noče priti na poravnavo, mora to najkasneje dan pred napovedano poravnavo razpravo naznani posredovalnemu uradu; ako tega ne stori, ji more posredovalni urad v slučaju, da ni prišla k razpravi, naložiti denarno kazen.

Posredovalni urad mora zaslišati obe stranki, pretehtati njiju dokazila in sporno zadevo, ako le mogoče, mirnim potom poravnati. O poravnavih razpravah se ne smejo pisati zapisniki. Ako se stranke sklicujejo na prič in izvedence in ž njimi pridejo k poravnavi razpravi, se morajo pričam in izvedencem staviti vprašanja, ki se zde primerna za pojasnitev stvarnega položaja. Posredovalni urad pa ne sme vabiti prič in izvedencev. Pričeto poravnavo razpravo je nadaljevati toliko časa, da se doseže poravnava, ali pa da posredovalni urad pride do prepričanja, da je poravnavi poizkus brezuspešen. Na prošnjo obeh strank se more pričeta obravnava potrebi primerno preložiti. Ako se sklene poravnava, jo mora posredovalni urad vpisati v svojo uradno knjigo.

Poravnave, ki se sklenejo v občinskem posredovalnem uradu v smislu predstojenih določil, imajo veljavo sodnih poravnav in uradne listine o takih poravnava, ustrezajoče določilom, je smatrati enakim z uradnimi listinami o sodnih poravnava.

Iz zaupnikov občine sestavljeni posredovalni urad je po smislu nastopnih določil poklican vršiti pravne poizkuse tudi v zadevah razžaljenja časti. Ako imata zasebni obtožitelj in obdolženec svoje bivališče v okrožju tistega posredovalnega urada, se more pričeti postopanje radi prestopkov zoper varnost časti pri sodišču šele tedaj, ako je bil spraven poizkus pri posredovalnem uradu brezuspešen. Ako se o tem ne predloži potrdilo, ko se vloži zasebna obtožba, se mora tožba uradoma odstopiti pristojnemu posredovalnemu uradu, da poizkusi spravo.

Sprava, za katero se stranke zedinijo, more obstojati: iz častne izjave, katere se da pred posredovalnim uradom eventuelno v navzočnosti določenih oseb; v izročitvi pismene častne izjave obdolženca za zasebna obtožitelja; v tem, da se obdolženec zaveže dati javno častno izjavo; v denarni globi v prid pristojnega ubožnega zaklada ali v kak dobrodelni ali občekoristen namen.

Za posredovalni urad potrebne prostore mora preskrbeti občina; ako pa gre za skupen posredovalni urad, se morajo zanj preskrbeti prostori v kraju, koder ima ta urad svoj sedež, na stroške v to svrhu zedinjenih občin. Stroške za posredovalni urad določa občinski zastop, in ako se ustanovi za več občin skupen posredovalni urad, dotični občinski zastopi.

Pravosodni minister ima pravico, vsak čas pregledati delovanje posredovalnih uradov in izdajati za redno poslovanje potrebna navodila in naročila.

S tem zakonom je storjen zopet velik korak naprej. Res je, da je naloženo našim občinskim uradom zopet novo breme dela, ampak pomisliti moramo, da živimo v času, ko se zahteva od nas vseh mnogo dela. Kar je sedaj najprvo potrebno, je to, da se ljudstvo seznanji s temi odredbami. Naša izobraževalna društva naj potem javnih predavanj tolmačijo ljudem važne naloge domačih sodišč in za taka predavanja naj se zlasti pobrigajo možje, ki bodo imeli besedo pri mirovnih sodiščih, da dobé usposobljenost, pravično in brez posebnega truda razsojati spore med sobčani ter lajšati bremena kmetom-trpinom.

Gospodarski del.

Štavlko, ki kriče! Pred kratkim je uradna „Wiener Zeitung“ objavila poročilo nadzorovalne komisije za državne dolgove. To poročilo nam pove, da imamo v državi dolga 12.205.814.133, z besedami: dvanajsttisočdvestopet milijonov osemstoštirinajsttisočstotriintrideset kron. — Od tega dolga moramo plačati letno 481.635.052, to je skoraj štiristodvainosemdeset milijonov kron obresti. V letošnjem letu se je državni dolg od lanskega pomnožil za 94 milijonov. V proračunu za leto 1912 pa zahteva vlada še novega kredita za 181 milijonov. Od leta do leta padamo bolj v dolgove, ki morajo dovesti do poloma, ako se razmere na Dunaju ne uredijo. 480 milijonov požro samo obresti! Kam se steka ta denar? Ali ima ljudstvo od državnih dolgov kaj koristi? Ali je napravila vlada dolgove in hoče še delati za naprave, ki so ljudstvu koristne, o katerih ima kaj ljudstvo? Prav malo! Velekapitalisti dobe na leto 480 milijonov obresti, ljudstvo pa gara naprej in skoraj že strada. Poslanci na Dunaju, izvoljeni od liberalcev in socialnih demokratov, se pa prepirajo mesece in mesece za nič in zopet za nič. To vse kriči po odgovoru: kam jadramo? V popoln gospodarski propad!

Koliko ur dela kmet? Zagrebški tramvajski uslužbenci so začeli stavkati, ker so menili, da imajo preveč dela, pa premalo počitka. Koliko dela so neki imeli? V desetih dneh 90 ur službe. Rdeča „Zarja“ pravi, da je to živinsko delo, če se dela po devet ur na dan. Ta list hoče, da se ustreže uslužbencem, ki zahtevajo, da se jim v to deveturno dnevno delo vštevajo tudi vse pavze in vsa pota, ko niso na vozu. Mi pa stavimo vprašanje: Kakšno delo pa opravlja kmet, ki večkrat dela po 18 ur na dan? Kako naj se imenuje delo kmeta, ki ne stoji samo na vozu, ampak gura s hrbtom in rokami in nogami ter si briše pot s čela od jutranje zarje pa pozno v noč, če hoče živeti? Za trpina-kmeta pa nimajo rdečkarji nikoli dobre besede in nikoli ne pravijo, da naj dela kmet saino po devet ur na dan, ker vedo, da bi bilo potem meso in mleko za polovico dražje.

kregal, ljudje se mu bodo smejali — in pa bira, novoletna bira je šla po vodi,“ tako je tarnal ubogi Grega, ko je korakal sam proti domu.

„Nimam ga človeka, da bi mu potožil. In še ta Mana! O ti nesrečno dekle, da me tako pustiš na cedilu! Kaj hočem? Kar k Titku pojdem, da jo pregovorim. Kaj bodo rekli ljudje, ako bodem ob desetih sam bučal na koru?“

Pa se obrne Kukmak ter hiti iskat Mano.

„Naša ne bo več pela, da veš!“ mu zakliče Titkova pred vrati in zaloputne duri pred njim.

Kaj je hotel? Osramočen se vrne domov in leže na posteljo. Toda ni mogel zatisniti očesa.

Pri prvi maši pa je že sam pel na koru. Žalostni so bili glasovi in, da bi se ljudem vsaj nekoliko zopet prikupil, navrgel je na „cesarja rimskega“ še par kitic svojega srca:

„Latinsko sv. maša
oh, mi naj zdaj bi peli —
prizanesite, ljudje božji,
če slabo smo začeli!“ ...

Toda ljudje niso prizanesli; župnika je s svojimi kiticami še bolj ujezil. Ni se Kukmak pokazal nikamor, le doma je bezal na gosli in nerovno pritiskal z lokom na strune.

Najhujši udarec pa je priletel na ajdovskega orgljavca nastopni predpust. Titkovi so imeli snubače. Šurkov Tine iz Zagrašice je plačal fantom dvajset kron in je dal še za vedro vina po vrhu za Titkovo Mano, da jo je smel odpeljati iz Ajdovca na svoj dom.

Kukmak je strastno pritiskal z lokom na strune, visoko dvigal svoj glas, da je odmevalo od strun in iz srca so bili žalostni odnevi ponosne ljubezni:

Ptičice pojejo, rožice cveto,
mojega veselja nikoli več ne bo.
Imel sem eno ptičico,
pa mi je odletela,
srečna bode vejica,
na kateri bo obsedela! — — —

II.

Kukmakova posebnost je bila ta, da se nikakor ni mogel odločiti, komu bi zaupal skrivnosti svojega srca. Že si je prisvojil v mislih marsikako bitje, menil, da bi bilo to bitje zanj, da bi se ujemala, razumela, toda odločiti se ni mogel. Župnika bi bil rad imel za svojega prijatelja, toda uverjen je bil, da je njegova izobrazba prenizka, da bi mogel župniku nadomeščati prijatelja. Da bi ga pa ljubil po očetovsko kot svojega predstojnika in mu vse zaupal, zdelo se mu je preveč. Da, sram bi ga bilo, ko bi župnik vedel za njegove srčne skrivnosti. Kuharica župnikova mu je pa bila preoblastna, zlasti ker ga je večkrat pokregala radi nesnažnosti v cerkvi. Pevke pa so se mu zdele premlade in preveč jih je bilo, da bi mogel vsem zaupati. Kakor hitro bi dal kateri prednost, pa nastane iz ljubosumnosti ogenj v strehi. Učitelj bi bil edini še, da bi se dala ž njim govoriti kaka zaupnejša beseda. Toda župnik ni rad videl, da bi se orgljavca dosti bratil z učiteljem, in tako je v vsi svoji okolici riasel Kukmak edinole svojo „kuhalnico“, kakor je imenoval svojo postrežnico, kateri je zaupal besedo in odkrival tudi svoje srce. Tako je pretekalo leto za letom.

Grega Kukmak je imel že precej let ter se je odlikoval z nenavadno debelostjo. Majhna postava je še bolj smešila obilnost njegovega ži-

vota. Ko je stopal po cesti, ni bila glava navpik nad stopali, ampak pomaknjena precej nazaj. Nohotov si ni mogel sam prirezavati na nogah in črevlje mu je sezuvala postrežnica. Potil se je zelo, če je naredil le pol ure izprehoda, se je že moral preobleči. Tudi smejal se je rad in če je bilo še tako malo povoda, odmeval je njegov sonorni glas daleč naokoli. Mize je imel na visokih nogah in brez miznic, da je lahko prisedel in mu ni bilo treba predaleč odmikati stola. Tudi jedel je rad. Poseben prijatelj je bil kokošadi. Zato je redil v svojem hlevu do trideset kosov perutnine. Poznal je vse po imenu in glasu in ako je katera zbolela, žrtvoval je dovolj za njeno ozdravljenje. Največ žalosti so mu delali fantje, ki so časih zašli v njegov hlev in si privoščili katero njegovih dvonogatih živali.

Vendar največ nemira in preglavice je Kukmaku delal njegov samski stan. Zmerom ga je kdo dražil radi fantovščine. Rad je sicer slišal kaj takega, ali srčnih žilic mu vendar nihče ni mogel zadovoljiti.

Pač pa je vedela postrežnica Liza marsikaj, česar drugi niso vedeli. Dobra duša je bila njegova Liza. Postregla mu je, kakor je le vedela in znala. Toda njen jezik je presegal v gibčnosti vse druge dele njenega telesa. Vedela je za vse skrivnosti po župnji in gorje mu, kdor se je zameril njej ali njenemu gospodu. Ponorčeval pa se je marsikdo iz zgovorne Lize. Njena vnajnost ni bila naravno prikupljiva. Na eno oko je bila slepa in kozavi obraz je kazal hude poteze. Kadar ji ni bilo kaj po volji, stopila je na prste krajše leve noge, izbočila veliko sivo oko in beseda se je vlila na človeka, kakor bi lila ploha,

Božič v Bosni.

(Pismo staršem.)

Obljubil sem Vam, zato moram prijeti za pero. Pa tudi če ne bi bil obljubil, pisal bi Vam, ker vem, da že željno pričakujete poročil od mene iz daljne Bosne. Saj Vam je moj tovariš U. pisal za novo leto, da sem nekje visoko na planini namestnik župnikov. Koliko lepih spominov mi je ostalo od tistih osmih dni, ki sem jih preživel med dobrimi kmeti, daleč proč od evropske nadute civilizacije, daleč proč od modernih ljudi, pa vendar pri ljudeh, ki so nepokvarjeni, ki so uljudni in družabni, ki so polni čistega veselja. — Gospod župnik v Koričanih je namreč zbolel in zato so naši profesorji-duhovniki iz Travnika hodili gori opravljati službo božjo. Miene je vrsta zadela ravno k Božiču.

Bilo je 24. decembra 1903. Od 8. do 9. ure sem še poučeval fiziko v 8. razredu, ob devetih sta me pa čakala dva kmeta s konji. Hitro sem se pripravil, zajahal malega, pohlevnega bosanskega konjiča in vzeli smo slovo od Travnika. Strmo se je vpenjala pot na Vlašič. Pa ti konjiči so vajeni, lahko nesejo svoje breme tudi na goro. Ko smo prišli 1800 m visoko, imeli smo pred seboj veliko planoto, na levi strani obraščeno z velikanskimi gozdovi. V te gozdove smo jo krenili. Dan je bil meglen, le malo se je videlo; pot je bila precej gladka, poledenjena, tako da se je konjem velikokrat zdrsnilo. Govorili smo med potjo o starih časih, ko so še Turki tukaj gospodarili, ko so se še hajduki (roparji) po teh gozdovih skrivali, njim na čelu znani Harambaša. Koj, ko so Avstrijci zasedli Bosno, je moral profesor naravoslovja 6 orožnikov imeti za spremstvo, ko se je podal na to goro preiskavat rastline.

Med pogovorom sem imel tudi priliko, občudovati divje, romantične kraje. Pri reki Ugarju, ki globoko doli v breznu šumi in svojo samotno gorsko pesem poje, se nisem mogel nagledati divne lepote narave. Onkraj reke štrle v nebo visoke stene, nad katerimi se zibljejo v vetru velikantske stare smreke. Na naši strani pa se sliši rožljanje zvoncev, ki jih nosijo ovce. Takih ovac je na Vlašiču na tisoče in iz njihovega mleka se dela znani „vlaški sir“.

Tako smo hitro jahali dobrih šest ur. Bil je kratki dan pred Božičem, ali kakor Bošnjaki pravijo „badnjak“. Malo pred peto uro smo prispeli v vas Koričani, cilj našega potovanja. Pokazale so se nizke, lesene, pa vendar močno stesane kočice. Ljudje so radovedni gledali, kakšen župnik jim pride opravljati božjo službo za praznike. Otroci so kar k meni prišli; dasi smo bili drug drugemu neznani, so mi vendar roke gori padali v pozdrav. To mi je bilo kaj všeč. Med tem ljudstvom bom rad, sem si mislil. Nagnil sem se s konja in nekaterim otrokom stresel prstke.

V župnišču — kápela mu pravijo — me je težko pričakovala kuharica — „baba“. „Kaj pa naš bolni župnik?“ je bilo prvo vprašanje. Bil je takrat župnik v bolnišnici v Sarajevu, „baba“ mu je bila teta. In zolze so se zalesketale v njenih očeh. No, pa ni dolgo trajalo; saj so ženske solze kakor rosa na rožicah, ki hitro mine, če le solnce malo posije.

Odpočil sem se najprej od utrudljivega pota. „Baba“ se je zame brigala, kakor da bi bila moja mati. Vedno me je vpraševala, kaj želim, in tožila, da nič ne jem, da bom zbolel itd. Saj veste, kaj ženske pri takih prilikah vse vkup znesajo. Pohvaliti jo moram glede kuhe, čeravno mi je vse kuhala „po bosanski“.

Ljudje so koj prišli na dogovor zaradi cerkvenih opravil. Možeje tam sploh radi občujejo z duhovnikom, kakor otroci z očetom. K meni jih je pa še posebno gnala radovednost. Kar najprej sem moral odgovarjati na vprašanje: odkod da sem, če mi še žive starši, bratje in sestre, če sem kaj rad k njimi prišel i. t. d. Bošnjak je nezaupen do tujcev in misli iz početka, da ga tujci zaničujejo. Meni se je pa to ljudstvo na prvi mah priljubilo zaradi ljubke priprostosti, precej smo postali prijatelji.

Bilo je, kakor sem že rekel, sveti večer.

Pred mano so na mizi gorele tri sveče rjavbarve. Stale so v cvetličnem lončku, iz katerega je rasla za pol pedi visoka pšenica, okrog pa so bile zataknjene smrekove vejice, podobne našemu božičnemu drevescu. Lonček je bil zavit v rdeč in plav papir. „Kdaj bodo pa jutri maše?“

vprašam „djaka“, to je cerkovnika. „Po navadi,“ pravi, „so vse tri maše pred zoro.“ „Dobro, držal se bom vaše stare navade.“ Tako smo se dogovorili in se razšli.

Predno ležem k počitku, še enkrat odprem okence. Okrog župnišča raste same smreke, iz gozda pa čujem tuljenje volkov, ki so ponoči bližje prihajali in prežali na ovce. Ni trajalo dolgo in utrujenega, kakor sem bil, me je kmalu v postelji zazibal sladki san. V sanjah sem zopet jahal konja in dobro držal uzde.

Prebudilo me je prvo zvonjenje ob polštirih zjutraj. Vabilo je k mašam. Ko se napravim, najdem že več ljudi v drugi sobi, ki so prišli v gostoljubno župnišče se malo pogret. Voščijo mi srečne praznike z besedami: „Čestit vam Božič i porogjenje Isusovo!“ Jaz pa sem moral nato odgovoriti: „Čestita ti vjera i duša!“

Še dvakrat pozvoni in gremo v cerkev. Tu je vse polno ljudi. Ta dan pride vse v cerkev, razen bolnikov in malih otrok. Pridejo tudi starčki s palicami in pastirji, ki sicer ob nedeljah le težko morejo od svojih ovac, ker jih vedno strazijo na prostem. Spredaj so klečali moški, zadaj ženske; dolg drog na tleh sredi cerkve je bil med njimi meja. Med sv. mašo so ljudje glasno molili sv. rožni venec. Molitvenika nobeden nima, ker ne znajo brati. Le djak za menoj ima knjigo v roki, on mora namreč na glas peti list. Po evangeliju, katerega sem na tihem bral, mi prinese djak svojo knjigo in jaz zapojem hrvaški: „Gospodin s vami“. In vsa cerkev odgovori, pojoč: „I s duhom tvojim.“ Potem jaz pojem evangelij v hrvaškem jeziku. Na koncu se zopet oglasi vsa cerkev z nekim tankim, malo boječim, pa vendar ljubkim glasom: „Slava tebi, Gospodine Isu Kriste!“ Po evangeliju se obrnem in pridigujem prvič v življenju v hrvaškem jeziku. Kadarkoli izgovorim ime Isus, zašepeta vse po cerkvi: „O Isuse, smiluj se!“ in se trka na prsi. To govornika res malo moti, pa ne da se odpraviti. In tiha maša je šla dalje; zopet so vsi napol glasno molili rožni venec. Po povzdigovanju pa začne djak za menoj peti: „Zdravo, tijelo Isusovo“ in moški zapoje za njim, drugo kitico pa ženske in tako naprej. Ne maram Vam povedati, kako me je to petje, ki je naraščalo in vibriralo po cerkvi, ganilo in povzdignilo. Ljudje so goreče pozdravljali Odrašnika, čegar podobo so gledali v jasicah nad oltarjem. Sledila je druga in tretja maša, vsi so nepremaknjeno klečali do konca, vedno molili rožni venec z razprostrtimi rokami, zraven pa, kadar je duhovnik poljubil oltar, tudi sami poljubili tla. Verniki sploh mašnika posnemajo pri njegovih obredih; pri povzdigovanju tudi roke vzdigujejo, kakor mašnik, ki povzdigne sv. hostijo. Ko so bile maše gotove, je bilo še temno. Stopim iz cerkve, pa se vse gnete k meni, da mi poljubi roko, posebno otroci. Nič niso plahi bežali pred duhovnikom, kakor se dogaja v nekaterih slovenskih krajih.

Čakal me je zdaj važen posel. Moral sem kot namestnik župnika blagosloviti hiše in s cerkvenima ključarjema iti na biro. „No, to me pa veseli,“ sem si mislil, „prišel bom v njih hiše in videl, kako ti ljudje žive.“ Šli smo od hiše do hiše. To so Vam kočice, te bosenske hribovske bajte! Pri vhodu se moraš dobro pripogniti, da ne zadeneš s čelom ob streho. Znotraj je najprej kuhinja z ognjiščem, ki je komaj za ped visoko, za njim je pa predrt zid, da gre gorkota v peč, ki je v sobi. V sobi ne vidiš nič drugega, kakor gole stene in nekaj slamnic na tleh, polico, pa še kakšen kovčeg, kjer imajo svojo platneno obleko, pa tudi svoj dragoceni nakit spravljene. Nikjer pa ni nobenega stola, nobene omare.

Povsod so me silili, naj sedem in kaj pojem. Ta dan je za goste ves dan miza pokrita z jedili. Toda kakšna je ta miza: okrogla plošča, ki je komaj dva decimetra nad podom, zraven nje pa nizka pručka, kamor se sede. Na ti „sofri“ (mizi) je skleda s kuhanim zeljem, potem druga skleda z mesom, zraven pa hleb še gorkega kruha. Težko je bilo kaj jesti — meni razvajanemu Evropejcu. Vilic in drugega orodja ni, razven lesenih žlic. „Pa saj imaš prste,“ pravi Bošnjak, „pet prstov, čemu vilice?“ Zgrabim torej z roko kos mesa, toda, oh, trdo je, napol sirovo, ne razrezano.

Nož ima vsak moški pri sebi v pasu; meni so ga pa posodili. Sedli smo le moški okrog mize. Ženske ne smejo prisesti, temveč le od zadaj gledajo, molče in opazujejo, če komu kaj

manjka. Ena je imela pripravljene klešče, da je prinesla oglje z ognjišča in prižgala očetu ali bratu cigareto; druga je držala „findžan“ (malo, lepo čašico) in steklenico rakije, katero je nalila. Vina ti ljudje ne pijejo, ker „ne greje“. Prvi je pil hišni starešina, poprej pa je izgovoril napitnico. Za njim so po vrsti pili vsi iz enega „findžana“, in vsak je moral poprej „nazdraviti“. Te zdravice so bile nenavadno dolge, vsaka originalna, vse pa pobožne. Pričale so, da imajo ti ljudje krasen dar zgovornosti in lep jezik, kar nam Slovencem manjka. Neokretni smo, kadar gre za nastop ali govor. Tudi jaz sem moral nazdraviti in piti iz iste čašice. Zraven sem pa s prsti in zobmi trgjal trdo meso, kolikor se je dalo. „To bo prekucija v mojem želodcu,“ sem si mislil, „tem dobrim ljudem na ljubo vse prenesem.“ Neizmerno jim je bilo všeč, da sem tako ž njimi jel in pil. Prosili so me oproščenja, da je pri njih vse tako „po seljački“. Jaz pa sem jim vedno zatrjeval, da sem rad prišel k njim na praznike, da se ž njimi veselim in da imam srce tudi za nje, dasiravno živijo v tako zapuščenem, goratem kraju. „Živi bili, živi bili, Bog vam platio!“ je bil vselej njih odgovor na mojo napitnico.

Konec prih.

Dama

ki hoče pospeševati kožno nego, ki hoče izgubiti pege, ter doseči nežno mehko ožo in bel teint, se umiva le z

Steckenpford iližno mlečno mle

(znamka Steckenpford)

tvrtke Bergmann & Co., Tešin ob Labi. Komad po 80 vin. se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in trgovinah s parfümom i. t. d. 17 50—47

Harmonike

vsake vrste, ročnega in tovarniškega izdelka. Gramofon, tak, ki je prej veljal 140 gld., stane sedaj samo 45 gld. in ni še nič rabljen, plate od 1 do 4 krone, kakor tudi igle. Vse to se dobi pri meni. — Popravljanje harmonik, gramofonov in še drugih vsakovrstnih reči, se izvrši hitro in cen. Se priporočam 58 3—1

Pavel Bizjak, Kranj 102.

Tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da je naša iskreno ljubljena sestra, teta, gospodična

ROTIJA JANC

sinoči ob 8. uri, dne 20. decembra 1911, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče, v 69. letu svoje starosti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb nepozabne pokojnice bo v soboto, dne 23. decembra ob pol 9. uri dopoldne s sv. mašo.

Pokojnico priporočamo v blag spomin in molite v.

Senično pri Trziču, dne 21. decembra 1911.

60

Žalujoči ostali.

Tužnim sream naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem pretresljivo vest, da je naša ljubljena hči, sestra, svakinja in teta, gospodična

ANGELA KURALT

včeraj, dne 18. decembra 1911 ob pol 4. uri popoldne, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče, v 22. letu svoje starosti, mirno v Gospodu zaspala.

Truplo nepozabne ranjce se bode v sredo, dne 20. decembra prepeljalo iz Ljubljane v Kranj, hiš. št. 26, odkoder se vrši pogreb ob 4. uri popoldne na tukajšnje pokopališče.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v domači župni cerkvi.

Pokojnico priporočamo v blag spomin in molitev.

KRANJ, dne 19. decembra 1911.

Franc Kuralt, zasebnik, oče, Marija Kuralt, sestra, Franc Kuralt, posestnik in gostilničar, brat, Franciška Kuralt roj. Papler, svakinja, Danica Kuralt, nečakinja. 54

SLOVSTVO.

Silvin Sardenko: **Mati svetega veselja.** Kdor se hoče seznaniti s to globoko v srce segajočo dramatsko pesnitvijo, ki se je v Ljubljani že uprizorila v „Ljudskem Domu“ in kjer se bo na sv. Štefana dan ponovila, jo lahko dobi v posebni izdaji za 1 K 10 vin. v knjigarni „Ilirija“ v Kranju, vezano za 2 K.

Kaj najkupim svojemu možu?

Najbolj praktično darilo za vsakega kadilca je tisoč stročnic

„Abadie“ na 40 cm visokem lesenem kadilnem stojalcu

Tedaj ima kadilec trajen, krasen pohištveni predmet za svojo kadilno ali pisalno mizico, brez posebnega izdatka.

Dobiva se v vseh trafikah. 4-3

Bukova drva

80 sežnjev, ob državni cesti na Premskovem, po 22 kron, 200 sežnjev pa ob državni cesti v Zgornji Kokri, po 16 kron, 32 col dolge, prodaja

France Brolih

po domače Ajdovec 53 3-2

TUPALIČE nad Kranjem.

PETER KOBAN

sedlar in tapetnik v Kranju nasproti „vekseljna“

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa v njegovo stroko spadajoča dela, kakor tudi 20 48-47

vozove, sani

Delo se izvršuje točno, trpežno, po solidnih cenah.

Velika izbira bele in črne žime

po jako znani ceni, kakor tudi

morska trava.

Imam vedno veliko popolnoma izvršene

posteljne oprave

v zalogi od 30 K naprej.

VIZITNICE, VOŠČILA, PISMA, RAČUNE, KUVERTE i. t. d.

priporoča

tiskarna Ivan Pr. Lampret v Kranju

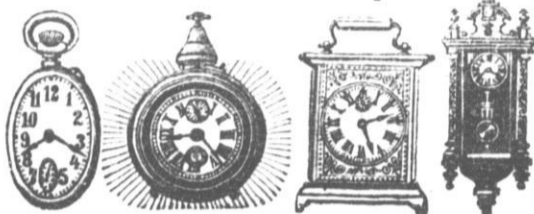
: Gorenjsko :

bo potreboval marsikdo za Božič ter Novo leto

Kdor hoče toraj biti dobro in poceni postrežen, pa dobiti fino in najelegantnejše blago, naj se takoj obrne :::: na to tiskarno ::::

Priložnostni nakup!

Cenejše kakor po cenikih!

Vašemu blagorodju se usojam uljudno priporočiti svojo veliko zalogo **krasnih daril za Božič in Novo leto**, kakor: **Nikel-ure** od 3 K naprej. — **Roskopf-ure** po izredno znižanih cenah. — **Srebrne švicarske žepne ure** od 8 K naprej. — 14 kar. zlate švicarske žepne ure za dame od 24 K naprej. — Dalje 14 kar. zlate švicarske žepne ure za gospode v vseh cenah. **Veržlice**, srebrne in zlate za dame in gospode, vsakovrstne **uhane, broše, igle**, od najnižje do najvišje cene. **Različni obeski, zapustilce, prstani** novega in čistega zlata po najnižjih cenah, dalje **gumbe, doze** za cigarete in različna zlatina in srebrnina. Najfinije **stenske ure** z 2 ali 3 utetniti, ure na nihala (pendel-ure) od navadne do najboljše vrste, kakor tudi različne **budilke** najboljšega izdelka od 2 K nadalje. — Švicarske precizijske ure „Schaffhausen“, „Omega“ i. t. d. iz najboljše švicarske tovarne.

Sprejem in izvršim vsa popravila natančno, solidno in po najnižjih cenah. — **Istotako sprejem vsakovrstno zlatino in srebrnino v popravilo.** — **Posebno se priporočam v nakup ženinom in nevestam.** — **Železničarjem in znancem dajem tudi na obroke.** — **Sprejem optične stvari v popravilo.** — **Na sahtevanje izvršim tudi vsako popravilo v osmih dneh.** — **Priložnostni nakup!** 46-3

V blagohoten obisk se najuljudneje priporočujoč z odličnim spoštovanjem

Trgovina se nahaja nasproti trdnjaki Majdič „Merkur“.

Ivan Levičnik.

Vesele božične praznike!

Kje na Gorenjskem železninskega blaga

Pri Peter Majdiču „Merkur“

Cenjenim odjemalcem!

je največja izbira

in kje tega **najnižje cene?**

veletrgovina z železnino in špecerijskim blagom

V KRANJU.

veletrgovina z železnino in špecerijskim blagom

V KRANJU.

Za trgovce na deželi zelo nizke cene in ugodne pogoje!

Tu dobe kmetovalci:

Mlatilnice, slamoreznice, vodne in gnojnične sesalke, brzoparilnike, kotle, žage, kose, vile, motike, lopate, kopače, mlečne vrče, vozne in konjske plahte i. t. d.

Stavbeni podjetniki:

Traverze, cement, Eternit, cevi iz kamenščine za dimnike, **vodovodne cevi** in druge vodovodne predmete, **štedilnike, peči, pocinkano in bakreno ploščevino.**

Rokodelci:

Ključavničarske, kovaške, kleparske, kotlarske, zidarske, mizararske, kolarske, tesarske, plesarske, sedlarske, **in druge potrebščine.**

Gospodinje:

Kuhinjsko opravo, kakor: lonce, kozice, ponve, škafe, žlice, vilice, nože, kavne mline, mesoreznice, gladilnike, pomivalnike, zajemalke, vodne vrče, kavnike, čajnike, samovare, svečnike, svetilke.

Nadalje vedno sveže **špecerijsko blago**, in sicer: kava, sladkor, moka, riž, čaj, rum, petrolej, jedilno olje i. t. d. 57 2-1

Topič „SALUT“ za oerkvono in druge slavnosti zelo priporočljiv.

Glavna trgovina je v Celju, ki je največja jugoslovanska železna trgovina.

